

Transdnièster, l'últim reducte soviètic

La República de Transdnièster és independent 'de facto' de Moldàvia des de l'any 1990. Però Rússia sembla interessada a reconduir els dos territoris cap a un sistema com el de Sèrbia i Montenegro. La petita república viu immersa encara en un règim soviètic i amb altes dosis de crim organitzat.

L'URSS no ha desaparegut a tot arreu. La República de Transdnièster, independent *de facto* de Moldàvia des del 1990, manté bona part de les estructures de l'època soviètica. Una regió on les empreses estatals no s'han privatitzat i que ha acabat esdevenint un important mercat internacional d'armes, droga i tabac de contraban. Ara, Rússia ha presentat un pla que preveu la reunificació del territori amb Moldàvia. El projecte ha començat a caminar amb bon peu, però haurà de salvar molts obstacles.

La República de Transdnièster és "un museu vivent, on els cartells encara proclamen els èxits de la Unió Soviètica i criden els treballadors del món a unir-se", explica Charles King, titular de la càtedra d'estudis romanesos a la Universitat de Georgetown (EUA), al llibre *The Moldovans. Romania, Russia and the Politics of Culture* (2000). Les reformes econòmiques i democràtiques, diu King, han estat inexistents a Transdnièster des de la fi de l'URSS. Una anècdota parla de l'immobilisme de la República: la falç i el martell continuen figurant a l'escut del país.

A Transdnièster mana Igor Smírnov, un rus que va arribar a Tiraspol –la capital de la República– l'any 1987 per dirigir l'empresa estatal Elektromash. Smírnov ha buscat, des de la proclamació de la independència de Transdnièster, aferrar-se al poder a qualsevol preu, tot i adonar-se que el seu model polític i econòmic, el de l'URSS, s'enfonsava en tot l'antic espai soviètic. "Smírnov, de fet, sempre ha sabut que la solució del conflicte passava per Moscou, i l'ú-

nica cosa que ha intentat ha estat allargar indefinidament la situació", explica José Àngel López, professor de dret internacional públic a la Universitat Carlos III, de Madrid, i expert en el conflicte de Transdnièster. Una solució presentada pel Kremlin a mitjan mes de novembre i que preveu que Moldàvia, Transdnièster i Gagàusia –una república autònoma moldava– es converteixin en una federació.

La proposta russa ha estat ben rebuda a Transdnièster. "Per primer cop se'ns dóna l'oportunitat de manifestar-nos en l'escena internacional", ha dit Smírnov en un comunicat a la població de la seva república. Charles King, consultat sobre el pla del Kremlin, opina que la satisfacció del president transdniesterià és lògica: "La proposta russa fa molt poc per reintegrar Transdnièster a Moldàvia. De fet, li permet obrar amb tota llibertat."

A Chisinau, capital de Moldàvia, també hi ha hagut satisfacció: el pla del Kremlin especifica que la integritat territorial de Moldàvia no es discuteix, i això és justament el que ha reclamat el Govern del país des que Transdnièster va separar-se'n. Una sèrie de competències –fronteres, moneda, finances i defensa– estan reservades a l'autoritat central comuna. King és pessimista i parla d'un "estat disfuncional" per referir-se a la futura federació, "un model que serà alguna cosa com la confederació de Sèrbia i Montenegro, que no funciona gens bé".

De tota manera, el Govern moldau, presidit pel comunista Vladímir Voronin, no té més remei que acceptar el

pla, opina José Ángel López: “Moldàvia sempre s’ha hagut de plegar a Moscou, perquè en depèn, sobretot pel que fa als recursos energètics”, diu. El subministrament de petroli i gas a Moldàvia arriba des de Rússia, i aquest és un factor de pressió molt poderós. L’anunci del Kremlin d’injectar 105 milions de dòlars a Moldàvia durant l’any vinent, d’altra banda, també contribueix a animar el govern de Chisinau a acceptar treballar sobre la base del projecte rus.

Demandes assumibles? Però Smírnov també ha deixat clar que posarà condicions per acceptar la reintegració de Transdnièster a Moldàvia. El punt més important, ha dit el president, és que la llengua russa sigui oficial a la futura federació, en pla d’igualtat amb el moldau –un dialecte del romanès–. De fet, la política lingüística de Transdnièster ha afavorit el rus durant els anys d’independència. En teoria, el moldau, el rus i l’ucraïnès són les llengües oficials de la República, però a la pràctica el rus ha estat utilitzat gairebé exclusivament com a idioma de l’estat.

No obstant això, el professor López desmenteix que el conflicte entre Transdnièster i Moldàvia sigui un enfrontament entre moldaus, d’una banda, i eslaus russos i ucraïnesos, de l’altra: “De fet, a Moldàvia es vanaglorien que la convivència entre els diversos pobles sempre ha estat bona. I hi ha un detall que demostra que no ens trobem davant d’un conflicte ètnic: Ucraïna, que per proximitat i per la gent que viu a Transdnièster [un 28% de la població de la regió és ucraïnesa] s’hauria d’haver involucrat en el problema, mai no ho ha fet.” Si bé és cert que la població eslava –rusa i ucraïnesa– és majoritària a Transdnièster –53% dels habitants–, també és veritat que el poble més nombrós és el moldau –un 40%–. I encara més: a cap de les ciutats principals de la República de Moldàvia, com Chisinau i Balti, els moldaus són majoria absoluta. Exemples de l’aigua-barreig etnicolingüístic que es dona a ambdues ribes del riu Dnièster.

Smírnov també ha reclamat un difús “sistema de garanties polítiques, econò-

La corrupció i el nepotisme estan molt arrelats tant a Moldàvia com a Transdnièster. Ara a Rússia li interessa estalviar-se conflictes en una zona que aviat farà frontera amb la UE.

El conflicte entre Transdnièster i Moldàvia no és un enfrontament entre moldaus, d’una banda, i eslaus russos i ucraïnesos, de l’altra

miques i militars externes” que possibilitin una articulació còmoda de Transdnièster a la federació moldava. Garanties que hauria d’assegurar Rússia, país que manté tropes a la república presidida per Smírnov. El document presentat pel Kremlin especifica que la nova federació estarà desmilitaritzada i parla d’abolir les forces armades. Això, però, no implicaria un gran canvi respecte a la situació actual, segons López: “De facto, Moldàvia ja està desmilitaritzada, perquè l’exèrcit és molt petit i poc potent, cosa que ja es va demostrar a la guerra del 1992 contra Transdnièster.” En aquell conflicte, les tropes d’aquesta república, amb la col·laboració del Catorzè Exèrcit Soviètic, van derrotar les febles forces armades moldaves.

Futur difícil. Amb aquesta situació, Moscou continuarà sent clau per al futur de Moldàvia. La reintegració de Transdnièster podrà ser un fet a curt o mitjà termini, però les coses canviaran poc per a la població, tant la d’aquesta regió com de la resta del país. “No crec que el Kremlin tingui interès que canviïn gaire les coses, perquè Moldàvia és un país estratègic per a Rússia: es troba

a prop dels Balcans i, d’aquí a pocs anys, serà un país fronterer amb la Unió Europea, quan Romania hi entri”, diu José Ángel López.

Efectivament, parlem d’una de les economies més empobrides d’Europa, i d’uns sistemes polítics –tant el moldau com el transdniesterià– en què la corrupció i el nepotisme estan ben arrelats. “La veritable tragèdia de la qüestió transdniesteriana –escriu Charles King a *The Moldovans...*– no és que hagi quedat sense resoldre tant de temps, sinó que fins i tot un acord final sobre l’estatus polític de la regió farà poc per millorar la sort dels transdniesterians. Amb una elit política atrinxada i poderosa a Tiraspol, el preu mínim d’una solució sembla ser el reconeixement, per llei, del poder que l’elit de la República de Transdnièster ja exerceix a la pràctica, una elit que manté un compromís molt dubtós amb la democràcia, els drets humans i el mercat.” El veritable canvi no s’ha de buscar en la integració o la independència de Transdnièster, sinó en les estructures de poder. I aquestes, de moment, continuen com sempre.

David Forniers